

Представлены результаты эмпирического исследования индивидуально-психологических особенностей психологов, которые работают в гештальт-подходе, психодраматическом подходе и НПЛ. Выделены доминирующие характеристики личности психолога, в зависимости от профессиональной философии.

Описаны особенности формирования профессиональных компетенций современных психологов, пути их становления и реализации с учетом индивидуальности будущего специалиста.

Ключевые слова: личность, профессиональное становление, компетенции, индивидуальность.

Pashko T. Individual Psychological Determinants of the Professional Development of a Psychologist

The article analyzes the influence of individual psychological characteristics of the personality of a future psychologist on the formation of professional philosophy. The choice of a theoretical and practical approach is the implementation of professional activity are identified, leading individual personality traits that cause the psychologist's attraction to a specific theoretical and methodological approach.

The results of an empirical study of the individual psychological characteristics of psychologists who work in the gestalt approach, psychodramatic approach and the NLP. The dominant characteristics of the personality of the psychologist are presented, depending on the professional philosophy.

The features of the formation of professional competencies of modern psychologists are highlighted, the ways of their formation and implementation, taking into account the individuality of the future specialist, are described.

Key words: personality, professional formation, competence, individuality.

Стаття надійшла до редакції 14.09.2018 р.

Прийнято до друку 26.10.2018 р.

Рецензент – д.п.н., проф. Харченко С. Я.

УДК 378.126+337.134: 371.11

О. С. Савченко, А. М. Колосов

**МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРИНЦИПИ ВИОКРЕМЛЕННЯ
УПРАВЛІНСЬКИХ ДИСЦИПЛІН ПРИ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ
ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 073 «МЕНЕДЖМЕНТ»**

Підготовка бакалаврів і магістрів у закладах вищої освіти відповідно до затвердженого Кабінетом Міністрів України (постановою від 29 квітня 2015 р. № 266) нового переліку галузей знань і спеціальностей потребує

уточнення, а в деяких випадках, і доволі значного реформування навчального процесу, у першу чергу, стосовно визначення оптимального набору навчальних дисциплін. Найбільш суттєвого реформування потребує, зокрема, сфера підготовки фахівців з управління підприємствами і організаціями за вперше введеною спеціальністю 073 «менеджмент» в межах галузі знань 07 «управління та адміністрування». Таким чином, уперше відбулося виокремлення спеціальності «менеджмент» із загального комплексу економічних і управлінських наук 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами», відповідно до якого ще нещодавно здійснювалася підготовка науковців за напрямками економіки, управління, менеджменту, організації та ін. Відповідно спеціальність 051 «економіка» віднесена до галузі знань: 05 «соціальні та поведінкові науки». Виокремлення менеджменту, очевидно, викликано постійним зростанням у сучасному світі ролі управління як сфери людської діяльності, до того ж сам термін «менеджмент» у сучасному його розумінні як управління підприємствами й організаціями отримав широке застосування лише останніми 30-40 роками.

У практиці підготовки менеджерів склалися певні уявлення щодо структури управлінських дисциплін, яка, здебільшого, формується на основі функцій менеджменту – організації, планування, мотивації, контролю тощо, або на основі окремих об'єктів управління, як, наприклад, «операційний менеджмент», «управління персоналом», «інвестиційний менеджмент» та ін. Але при цьому все ж таки відсутні чіткі методологічні уявлення щодо структури управлінських дисциплін, через що має місце значне перетинання матеріалів навчальних курсів при тому, що доволі часто втрачається те особливе, що відрізняє їх один від одного. Більш чітко визначення методологічних принципів виокремлення дисциплін управлінського циклу мало би не тільки важливе значення для оптимізації навчального процесу, але й для розвитку самої науки й практики менеджменту.

Крім того, новим переліком спеціальностей менеджмент віднесений до єдиної галузі знань «управління й адміністрування», тоді як відсутнє чітке уявлення щодо того особливого, що розділює ці напрямки. Отже, постає завдання щодо визначення границь розмежування між загальним менеджментом і такими науковими й навчальними дисциплінами як «адміністративний менеджмент», «державне управління», «публічне адміністрування». Саме спробі визначити методологічні принципи виокремлення управлінських дисциплін і присвячена дана стаття, що містить результати дослідження авторами практики формування структури управлінських дисциплін при підготовці фахівців у сфері менеджменту.

Проблематика формування структури знань у сучасному менеджменті є постійною темою досліджень науковців та викладачів, яка підпитується як стрімким розвитком самої науки управління, так і нагальною потребою покращення всієї системи управління в Україні, як і

системи підготовки фахівців для виконання цього завдання. Практично вся вітчизняна навчальна література з менеджменту приділяє увагу структуруванню управлінських знань, насамперед, на основі класифікації функцій менеджменту, як, наприклад, в навчальному посібнику [1], у якому слідом за попередніми виданнями найбільш шанованих фахівців, визначаються *загальні* функції управління, які, за думкою автора, відображають саму *суть управління*, а також *спеціальними*, які передають, мовляв, *зміст управління*. Саме цією дихотомією «суть-зміст», на думку багатьох фахівців, обґрунтовується виокремлення управлінських дисциплін, таких як «операційний менеджмент», «стратегічний менеджмент», хоча все ж, здається, що основою їхнього виокремлення є визначення особливостей об'єкту управління – «операційна діяльність», «розробка стратегії» тощо. Але й щодо переліку функцій менеджменту, як основи виокремлення навчальних дисциплін, ще залишаються певні невизначеності, зокрема, стосовно функції «контролю». Нерідко це викликане неточним перекладом вживаної ще М. Месконом [2] функції «control», яка в англійській перш за все сприймається як «управління, регулювання», а в східнослов'янських – як «контролювати». З цього неправомірно розширюють зміст функції «контролю», прирівнюючи її «контролінгу», який вже є не окремою функцією, а загальною системою управління. На жаль, ця двозначність підтверджується й працями, рекомендованими МОН України, як наприклад [3], у якій контролінг подається як загальна система управління, включаючи навіть аспекти формування організаційних структур управління. У деяких роботах зміст «контролінгу» ще й далі розширюється і подається навіть як система, орієнтована на майбутній розвиток підприємства в цілому [4]. Отже, доволі широка вільність щодо трактування змісту функцій менеджменту заважає створенню логічної структури навчальних дисциплін в цієї сфері. Так, доволі нелогічним виглядає структура управлінських дисциплін з підготовки за спеціальністю «менеджмент» навіть у Львівській Політехніці, де спостерігаємо, наприклад, дисципліни: «управління інноваційною діяльністю», «стратегічне управління», «стратегічне управління інноваційним розвитком» [5]. Тобто, бачимо, що єдиний об'єкт управління «інноваційна діяльність» розпорошений між двома дисциплінами, тоді як і інший об'єкт управління – «стратегічна діяльність» також представлений у першому випадку як загальна категорія, а у другому – стосовно окремого виду діяльності. У структурі дисциплін з підготовки менеджерів на економічному факультеті КНУ ім. Тараса Шевченка [6] має місце розпорошення по різних дисциплінах такого об'єкту управління на підприємстві як персонал, про що свідчить наявність навчальних курсів: «управління персоналом», «організація командної роботи», «організація управлінської праці», частково – і «тайм-менеджмент».

Відсутні чіткі ознаки формування нових управлінських дисциплін, зміст яких виходить за межі традиційних об'єктів управління –

підприємств і організацій. Так, сутність публічного адміністрування висловлюють, з одного боку, через бюрократичний механізм застосування командування, а з другого – саме адміністрування розглядають як функцію управління [7], що виходить за межі традиції, що вже склалася. Дисципліну «адміністративний менеджмент» нерідко спрощено трактують як діяльність з управління всередині колективу підприємства, установи, організації, державного органу, тобто, практично не розрізняючи із загальним менеджментом [8]. Спробі виправлення вказаних недоліків при формуванні структури знань у сфері підготовки менеджерів і присвячена дана стаття.

Отже **метою** статті є обґрунтування методологічних основ виокремлення управлінських дисциплін при підготовці фахівців за спеціальністю 073 «менеджмент».

Підводячи підсумок аналізу практики формування структури знань у сфері підготовки менеджерів відмітимо, що в якості предмету викладання в дисциплінах управлінського циклу можуть виступати:

- менеджмент загалом як система управління;
- окремі функції менеджменту;
- окремі об'єкти управління на підприємствах і в організаціях;
- певні багатофункціональні управлінські комплекси;
- специфічні прояви адміністрування як особливої форма менеджменту, прив'язанні до конкретних об'єктів управління.

Спробуємо обґрунтувати принципи виокремлення навчальних дисциплін у напрямку від загального до конкретного.

1. При визначенні загальних дисциплін управлінського циклу враховується, перш за все, многогранність самого терміну «менеджмент», який одночасно має значення сучасної системи управління організаціями, самого апарату управління, сукупності методів управління, професії фахівців з управління, процесу прийняття управлінських рішень та ін.

Саме це змушує починати ознайомлення слухачів с загальнонаукового курсу «менеджмент» (або «основи менеджменту»), в якому розкривається многогранний зміст менеджменту, зокрема, його інструментів, у якості яких виступають *функції менеджменту*, які вже в загальному курсі менеджменту отримують хоча б поверхневе розкриття.

При всій своїй загальності курс менеджменту не охоплює всі складові забезпечення ефективної діяльності підприємств і організацій, тому до складу обов'язкових загальнонаукових дисциплін додається курс «теорії організації» [9], який містить всі необхідні відомості щодо організації систем і системної діяльності людини.

2. При виокремленні дисциплін на основі *функцій менеджменту* враховується сучасне уявлення складу таких функцій відповідно до так званого «кола менеджменту», схематично представленого на рис. 1.

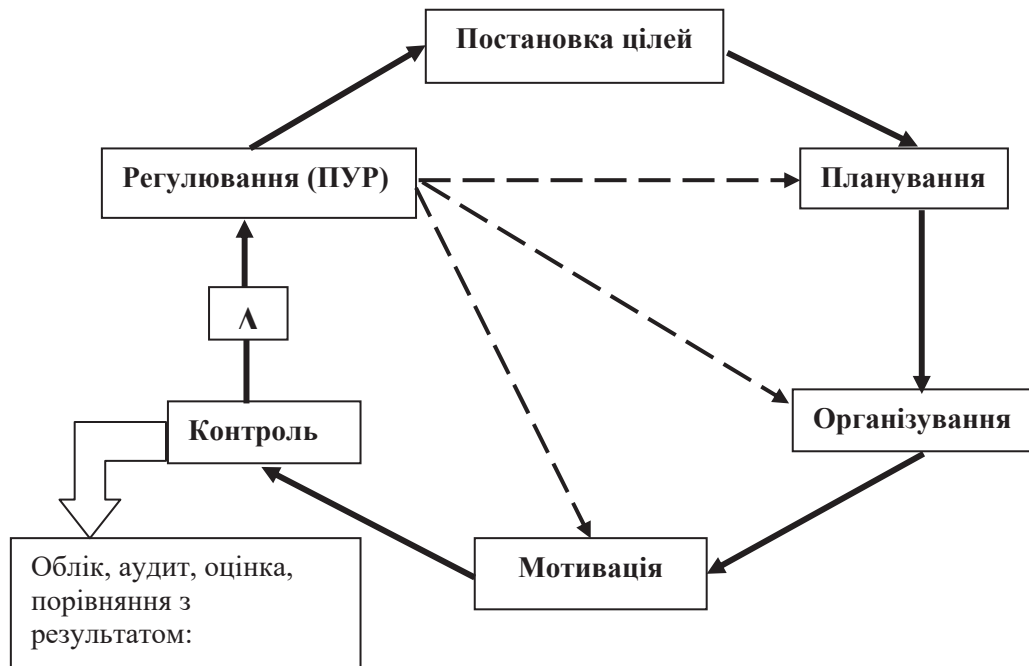

Рис. 1. Сучасне уявлення функціонального кола менеджменту

Указані функції менеджменту є загальними, оскільки вони:

- здійснюються в кожній організації і на кожному рівні управління;
- поділяють зміст управлінської діяльності на види робіт за ознакою професійності й послідовності;
- відносно самостійні і в той же час тісно взаємодіють між собою.

Поділ управлінської праці на загальні функції не є кінцевим. Стосовно певних об'єктів управління на підприємстві загальні функції перетворюються в конкретні, які відображають специфіку різних видів діяльності як об'єктів управління. Принцип формування конкретних функцій управління продемонструємо схемою на рис. 2.

Рис. 2. Схема формування конкретних функцій управління на підприємстві та в організації

Виокремлення навчальних дисциплін на основі функцій менеджменту здійснюється за певним алгоритмом:

1) на першому кроці виокремлюються дисципліни на основі більш значимих загальних функцій менеджменту по відношенню до цілої системи управління, такі як: «планування на підприємстві», «організація діяльності підприємства» та ін.;

2) на другому кроці виокремлюються дисципліни на основі конкретних функцій менеджменту, які присвячені найбільш значимим об'єктам управління усередині підприємства: «планування виробничої діяльності», «стратегічне планування», «організація продажів» та ін.;

3) на третьому кроці виокремлюються дисципліни на основі двох або більше функцій стосовно окремих об'єктів управління на підприємстві, тобто, у вигляді багатофункціональних комплексів, у назві яких (в разі застосування більше двох функцій) використовують термін «управління», наприклад, «управління інноваційним розвитком», «управління персоналом», але «планування й організація виробництва» – при двох функціях.

Приведений порядок виокремлення навчальних дисциплін на основі функцій менеджменту продемонструємо схемами на рис. 3, пункти 1), 2) і 3) якої відображають дії на кожному кроці формування.

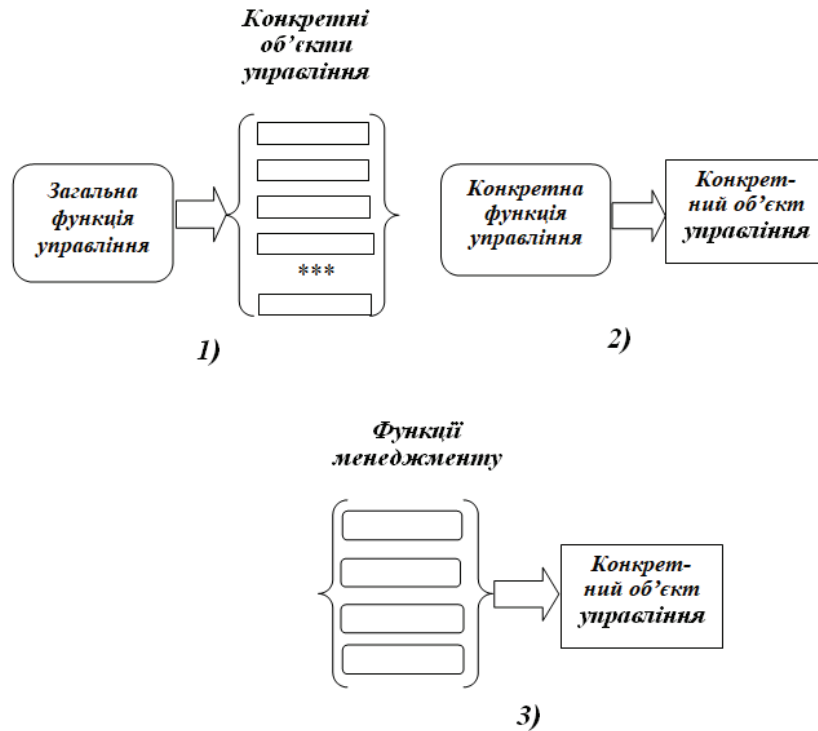

Рис. 3. Схематичне відображення порядку виокремлення навчальних дисциплін на основі функцій менеджменту

3. Виокремлення дисциплін на основі багатфункціональних комплексів відображає постійну появу все нових концептуальних підходів до управління підприємствами й організаціями в сучасних умовах, що збагачують саму систему традиційного менеджменту, і мають викладатися як окремі дисципліни, вибір яких диктується напрямком підготовки фахівців з менеджменту. Це стосується таких предметів, як «бюджетування», «контролінг», «економічне управління підприємством», «реінжиніринг бізнес-процесів» тощо.

Так, «бюджетування», яке при прямому перекладі з англійської (*budget*) може прирівнюватися як «планування», насправді є новою комплексною технологією фінансового планування, контролю виконання й регулювання *кошторисів доходів і витрат* підприємства та його підрозділів. Покажемо для наочності схемою на рис. 4 ті основні риси, що відрізняють традиційне економічне планування від бюджетування.

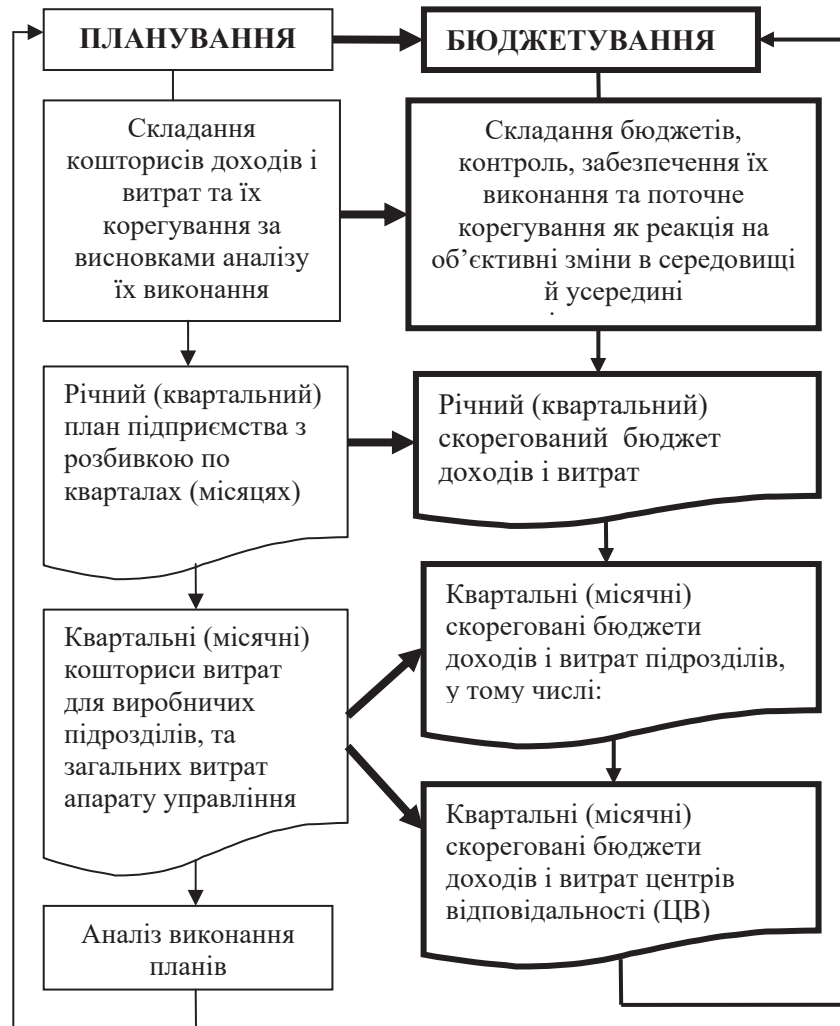

Рис. 4. Риси, що відрізняють традиційне економічне планування від бюджетування

Однією з особливостей бюджетування є створення організаційних умов господарської самостійності підрозділів підприємства, у результаті яких вони перетворюються в центри відповідальності – доходів (ЦД), затрат (ЦЗ) і прибутків (ЦП). Такі центри, зафіксовані організаційною структурою підприємства, створюють умови повного контролю ходу отримання прибутку, як це схематично показано на рис. 5.

Аналогічно й курс «контролінгу» виокремлюється як відмінний від загальної функції контролю, оскільки він є цілісною системою обліку, контролю виконання й корегування планових завдань з метою забезпечення ефективного функціонування підприємств і організацій у сучасному змінюваному середовищі [10]. Ураховуючи вкрай складні умови управління підприємствами в сучасній економіці при підготовці магістрів стає актуальним найбільш узагальнюючий курс «економічного

управління підприємством», у якому викладаються основні положення сучасного економічного управління підприємством як системи встановлення, коректування й досягання фінансово-економічних показників його діяльності в умовах мінливого середовища [10].

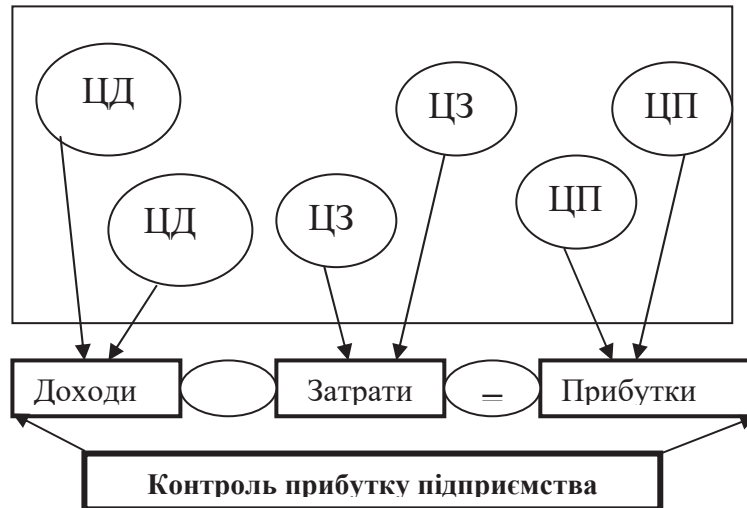

Рис. 5. Принцип забезпечення контролю прибутків у системі центрів відповідальності при бюджетуванні

4. Виокремлення дисциплін з циклу «адміністрування» здійснюється на основі розуміння того, що теоретичні основи адміністрування, розроблені ще М. Вебером, які поряд з основними працями Ф. Тейлора і А. Файоля склали основу сучасного управління, практично розчинилися в сучасному менеджменті, що потребує визначення саме його місця в системі знань з управління. Сам термін «адміністрування» (з англ. «administrate» – керувати, виконувати) означає бюрократичний метод управління завдяки командуванню, застосуванню адміністративних методів управління, а отже, ніяк не може вважатися лише функцією менеджменту, як нерідко пропонується [11]. Виходити потрібно з того, що «адміністрування» є певною формою загального уявлення про менеджмент, що найкращим чином підкреслюється запровадженням як базового саме курсу «адміністративний менеджмент». Потребує визначення принципу виокремлення даного курсу як відображення особливостей управління саме в системі менеджменту, що відображається в наступному:

- 1) людина, як об'єкт управління, в адміністративному менеджменті сама є управлінцем, чиновником;
- 2) у якості контрольованих процесів виступають переважно управлінські процедури;
- 3) серед методів прийняття рішень перевага надається адміністративним, тоді як розрахункові методи відіграють роль підготовчих;

4) у ролі критеріїв якості управління показники виконання завдань переважають над показниками ефективності діяльності цілого об'єкта – підприємства або організації та ін.

Але при виокремленні інших дисциплін з адміністрування недостатньо використовувати лише ознаку сфери їхнього застосування. Такі дисципліни як «публічне адміністрування» та «державне управління» стосуються публічної сфери, яка виходить за межі окремого підприємства чи організації. Тобто, суб'єктами публічного й державного управління є сукупність органів, установ, посадових осіб, що уповноважені здійснювати публічне адміністрування. Об'єктом же управління в цих дисциплінах є ціле суспільство, яке є відкритою системою, що принципово відрізняє їх як від дисциплін загального менеджменту, так і від «адміністративного менеджменту». Але потрібне й розмежування між дисциплінами «публічне адміністрування» і «державне управління», зміст яких має значне перетинання, яке припустиме лише при викладанні єдиного курсу «публічне адміністрування» при підготовці менеджерів підприємств і організацій. У разі же підготовки фахівців для сфери державного управління й місцевого самоврядування необхідне більш чітке розведення змісту дисциплін, що можна продемонструвати загальною характеристикою ознак їхнього виокремлення, приведеною в табл. 1.

Таблиця 1

Визначення ознак дисциплін з «адміністрування», що забезпечують створення несуперечливого їх комплексу в структурі підготовки менеджерів

Ознаки виокремлення	ДИСЦИПЛІНИ			
	Загального менеджменту	Циклу «адміністрування»		
		«адміністративний менеджмент»	«публічне адміністрування»	«державне управління»
Сфера застосування	Усередині підприємств, організацій		Суспільство в цілому	
Характеристика суб'єкта управління	Менеджмент, апарат управління підприємств, організацій		Громадські організації	Органи державної влади
Системна ознака об'єкта управління	Закрита система підприємства, організації		Відкрита система суспільства в цілому	
Характеристика об'єкта управління	Система й процеси діяльності підприємства в цілому	Система (апарат) управління підприємства, організації	Підлеглі громадські організації, суспільство в цілому	Підлеглі органи державної влади і місцевого самоврядування

Викладенні матеріали дозволяють сформулювати наступні методологічні принципи виокремлення управлінських дисциплін, застосування яких забезпечує необхідну структуру знань при підготовці фахівців за спеціальністю 073 «менеджмент»:

1) у якості предмету викладання в дисциплінах управлінського циклу можуть виступати загальна система менеджменту, окремі загальні

чи конкретні функції управління, багатофункціональні управлінські комплекси, у тому числі – у формі адміністрування;

2) виокремлення навчальних дисциплін на основі функцій менеджменту здійснюється в послідовності: загальні, конкретні функції, багатофункціональні комплекси;

3) у разі значного збігу змісту дисциплін їхнє виокремлення здійснюється шляхом визначення ознак, що забезпечують створення несуперечливого комплексу навчальних курсів у структурі підготовки менеджерів;

4) кінцевою крапкою процесу виокремлення дисциплін повинно стати створення навчального комплексу, достатнього й необхідного для забезпечення повного викладу необхідних знань відповідно до напрямку підготовки фахівців при повному виключенні перетину змісту навчальних курсів.

Список використаної літератури

- 1. Рудько В. А.,** Гуткевич С. О. Менеджмент. Навч. посіб. – К. : ЦУЛ, 2011. – 312 с. **2. Мескон М. Х.** Основы менеджмента / М. Х. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоури; пер.с англ. – М. : Дело, 2000. – 704 с. **3. Маркіна І. А.** Контролінг для менеджерів: навч. посіб. / І. А. Маркіна, О. М. Таран-Лала, М. В. Гунченко. – К. : ЦУЛ, 2013. – 304 с. **4. Цигилик І. І.,** Мозіль О. І., Кірдякіна Н. В. Контролінг в системі управління // Актуальні проблеми економіки. – 2005. – № 3(45). – С. 117–123. **5. Менеджмент.** Кваліфікація: бакалавр з менеджменту. – Режим доступу: <http://www.lp.edu.ua/education/majors/IEM/6.073.00/2017/ua/part>. **6. Економічний факультет КНУ ім. Тараса Шевченка.** 073 Менеджмент. Програма освітнього ступеня «бакалавр». – Режим доступу: http://econom.univ.kiev.ua/for_future_students/undergraduate_courses/full-time/specialties/management-of-organizations/. **7. Публічне адміністрування / Менеджмент // Підручники.** – Режим доступу: https://pidruchniki.com/75087/menedzhment/publichne_administru-vannya. **8. Магістерський курс «Адміністративний менеджмент» /** Полтавська державна академія. – Режим доступу: <https://www.pdaa.edu.ua/content/magisterskyu-kurs-administratyvnyu-menedzhment>. **9. Колосов А. М.** Теорія організації: навч. посіб. / А. М. Колосов, Н. В. Прус; Держ. закл. «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка». – Луганськ: Вид-во ДЗ «ЛНУ ім. Тараса Шевченка», 2014. – 213 с. **10. Економічне управління підприємством : навч. посіб. /** А. М. Колосов, О. В. Коваленко, С. К. Кучеренко, В. Г. Бикова ; за заг. ред. А. М. Колосова. – Старобільськ: Вид-во держ. закл. «Луган. Нац. Ун-т імені Тараса Шевченка», 2015. – 352 с. **11.** <https://pidruchniki.com/75087/menedzhment/publichneadministru-vannya>

Савченко О. С., Колосов А. М. Методологічні принципи виокремлення управлінських дисциплін при підготовці фахівців за спеціальністю 073 «менеджмент».

Підготовка бакалаврів і магістрів за спеціальністю 073 «менеджмент» згідно з введеним новим переліком галузей знань і спеціальностей (за постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 266) потребує вдосконалення навчального процесу в частині визначення оптимального набору професійних знань, що на практиці здійснюється поки що без чіткого уявлення методології виокремлення управлінських дисциплін. Сформульовано наступні методологічні принципи виокремлення управлінських дисциплін, застосування яких забезпечує достатній і необхідний обсяг знань з підготовки фахівців за спеціальністю 073 «менеджмент»:

1) кожна дисципліна управлінського циклу повинна мати лише один предмет викладання з таких можливих, як загальна система менеджменту, окремі загальні чи конкретні функції управління, багатофункціональні управлінські комплекси;

2) виокремлення навчальних дисциплін на основі функцій менеджменту здійснюється в послідовності: загальні, конкретні функції, багатофункціональні комплекси;

3) розведення збігу змісту навчальних курсів здійснюється шляхом визначення таких їх ознак, що забезпечують створення несуперечливого навчального комплексу з підготовки менеджерів;

4) процес виокремлення дисциплін здійснюється аж до створення навчального комплексу, достатнього й необхідного для забезпечення повного викладу необхідних знань відповідно до напрямку підготовки фахівців при повному виключенні перетину змісту навчальних курсів.

Ключові слова: навчальний процес, підготовка менеджерів, структура менеджменту, управлінські дисципліни, порядок виокремлення управлінських дисциплін.

Савченко А. С., Колосов А. Н. Методологические принципы выделения управленческих дисциплин при подготовке специалистов по специальности 073 «менеджмент»

Подготовка бакалавров и магистров по специальности 073 «менеджмент» согласно введенному новому перечню отраслей знаний и специальностей (постановлением Кабинета Министров Украины от 29 апреля 2015 № 266) нуждается в совершенствовании учебного процесса в части определения оптимального набора профессиональных знаний, который на практике формируется пока без четкого представления методологии выделения управленческих дисциплин. Сформулированы следующие методологические принципы выделения управленческих дисциплин, применение которых обеспечивает достаточный и необходимый объем знаний по подготовке специалистов по специальности 073 «менеджмент»:

1) каждая дисциплина управленческого цикла должна иметь только один предмет изложения из таких возможных, как общая система менеджмента, отдельные общие или конкретные функции управления, многофункциональные управленческие комплексы;

2) выделение учебных дисциплин на основе функций менеджмента осуществляется в последовательности: общие, конкретные функции, многофункциональные комплексы;

3) совпадение содержания учебных курсов устраняется путем определения таких их признаков, которые обеспечивают создание непротиворечивого учебного комплекса подготовки менеджеров;

4) процесс выделения дисциплин осуществляется вплоть до создания учебного комплекса, достаточного и необходимого для обеспечения полного изложения необходимых знаний в соответствии с направлением подготовки специалистов при полном исключении пересечения содержания учебных курсов.

Ключевые слова: учебный процесс, подготовка менеджеров, структура менеджмента, управленческие дисциплины, порядок выделения управленческих дисциплин.

Savchenko A., Kolosov A. Methodological Principles of the Separation of Managerial Disciplines in the Training of Specialists in Specialty 073 "Management"

The preparation of bachelors and masters in specialty 073 "management" according to the new list of branches of knowledge and specialties (Cabinet of Ministers of Ukraine from April 29, 2015 № 266) introduced needs to improve the educational process in terms of determining the optimal set of professional knowledge, which in practice is formed so far without a clear presentation of methodology for the separation of managerial disciplines. The following methodological principles of the separation of managerial disciplines are formulated, the application of which provides sufficient and necessary volume of knowledge for training specialists in the specialty 073 "management":

1) each discipline of the management cycle should have only one subject of presentation from such possible ones as the general management system, certain general or specific management functions, multifunctional management complexes;

2) the allocation of academic disciplines on the basis of management functions is carried out in sequence: general, specific functions, multifunctional complexes;

3) the coincidence of the content of training courses is eliminated by identifying such features of them that ensure the creation of a consistent training complex for the training of managers;

4) the process of identifying disciplines is carried out until the creation of an educational complex that is sufficient and necessary to provide a full exposition of the necessary knowledge in accordance with the direction of

training specialists with the complete exclusion of the intersection content of training courses.

Key words: educational process, management training, management structure, managerial disciplines, order of management disciplines.

Стаття надійшла до редакції 06.09.2018 р.

Прийнято до друку 26.10.2018 р.

Рецензент – д.п.н., проф. Караман О. Л.

УДК 821.161.2:82-93:087.5

О. А. Слижук

СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ПІДЛІТКІВ: ВИВЧЕННЯ ТА ВИКЛАДАННЯ В ШКОЛІ

Коло читання сучасних підлітків неодноразово було предметом дискусій у широких наукових колах. Суперечки виникали серед педагогів, літературознавців, психологів. У них беруть участь і вчені-теоретики, й шкільні вчителі літератури, які щоденно вивчають читацькі уподобання своїх учнів і прагнуть мотивувати їх до читання, проникнення в глибини художнього слова.

Аналізові сучасних художніх творів, написаних для підліткового віку, присвячені наукові праці Т. Качак, В. Кизилової, Л. Мацевко-Бекерської, Л. Овдійчук, О. Папуші, Б. Салюк та ін. Учені розглядають різні літературознавчі аспекти цих здебільшого прозових творів. Ці дослідження є важливим підґрунтям для нових пошуків у цій царині, зокрема і в методичному аспекті. На часі – теоретична розробка й практичне втілення нових технологій вивчення сучасної підліткової літератури в шкільному курсі словесності, що дасть змогу не тільки ознайомити шкільний загальний із новинками сучасної літератури, цікавою для молодшого й старшого підліткового віку, але й сприятиме формуванню ціннісних орієнтирів молодого покоління засобами художнього слова, за допомогою проникнення в проблематику, художньо-образну систему й естетичну красу літературних текстів, представлених в сучасному літературному процесі різними жанровими різновидами.

Метою цієї статті є обґрунтування методичної концепції побудови змісту курсу української літератури в середніх класах із урахуванням тенденцій розвитку сучасної української літератури для підлітків.

Зміст літературної освіти повсякчас перебуває під впливом канону. У. Баран так визначає його роль у формуванні кола дитячого читання: «Канон по своїй суті мінливий, безпосередньо залежний від ідеологічної установки, соціальної поведінки та культурної пам'яті тої чи іншої